

Excursie-estafette 23 augustus 2014 door Hans op den Dries

Zaterdag 23 augustus was een geweldige dag met veel natuurbeleving en heel veel mensen. Dit ondanks het buienfront, dat vooral in de vroege ochtend en daarna weer in de namiddag, dreigend aanwezig was. Diverse buien zijn langsgetrokken, maar als ware het een wonder, bijna alles viel op momenten dat de regen geen vat op de deelnemers kon krijgen.

Het is inmiddels de vierde keer dat deze marathon- excursie gehouden is. Een opeenvolging van leuke, leerzame en spannende momenten vulde de dag. Een paar mensen heeft van 's morgens vroeg tot 's nachts laat het evenement gevolgd. Mede dankzij overheerlijke taart en allerlei ander lekkers, dat in de diverse pauzes werd geboden, was dit geen straf.

De excursies werden stuk voor stuk uitermate goed bezocht. De vlinder- en libellenexcursie (27 personen, waarvan 13 gasten) en de vleermuizenexcursie (28 personen, waarvan 16 gasten) spanden de kroon. Er waren zoals gewoonlijk weer veel leden van de KNNV en de IVN aanwezig. Het aantal gasten was dit jaar iets meer dan vorig seizoen. Over de hele dag genomen hebben 153 personen de excursie-estafette bezocht, waarvan 59 gasten (inclusief 8 kinderen). Uiteraard zijn onder dit aantal deelnemers mensen die aan meerdere excursies hebben deelgenomen, waardoor het werkelijke aantal deelnemers lager lag.

De eerste excursie was natuurlijk voor de vogels, die door Hans op den Dries geleid werd. Het was nog schemerig en met de dreigende luchten ook licht mysterieus. Gelukkig bleef het tot het eind droog.

We hebben de excursie bij de Strypse Wetering gelopen, zowel aan de westzijde als aan de oostzijde van de Westvoorneweg. De opkomende zon was voor ons niet te zien, maar bracht wel voldoende licht in de duisternis, zodat we steeds meer vogels konden ontdekken en op naam konden brengen. Ook vielen er naarmate de tijd verstreek steeds meer vogels in. Net als vorig jaar hebben we ook nu 43 vogelsoorten waargenomen. De leukste waarneming was toch wel de kempfaan. Het kostte even moeite voordat iedereen deze eigenaardige vogel in het vizier kreeg. Frappant was toch ook nog wel een zingende fitis. Dit gebeurt vaker in het najaar, maar dat heeft niets meer met territoriumzang te maken. Ook leuk waren de grote en de kleine zilverreiger en de 15 lepelaars. De verschillen in grootte waren nu mooi te zien. Was het altijd maar zo gemakkelijk.

Op het kleine eilandje zaten nog een 8-tal gele kwikstaarten achter vliegjes aan te jagen. Achter ons zong een voorzichtige tijftjaf. Tot slot moet de witgat (3 exemplaren) nog even worden genoemd, omdat deze vogel door zijn uiterlijk altijd wel de gemoederen bezig houdt. Pas als hij gaat roepen, wordt het gemakkelijk.

Jan Alewijn Dijkhuizen nam het stokje over en heeft een groep van 14 mensen langs 60 muisevriendelijke inloophallen geleid. De route lag dit keer aan de noordzijde van de Westplaat. Het was een super tocht. De muizen vallen waren keurig weggestopt in de toch licht vochtige vegetatie. Er werden maar liefst 44 muizen gevangen, waaronder: rosse woelmuis, bosmuis, veldmuis, bosspitsmuis en tot

excursie

slot een huisspitsmuis. Bij de meeste vallen werd een klein verhaaltje verteld. De ene keer een korte uitleg over de betreffende muis, zoals de kleine ronde oortjes, het poepertje of de kleur roze bruin of grijsbruin. De andere keer iets over voortplanting of een leuke anekdote.

Voor dit jaar was besloten de plantenexcursie vroeger op de dag te houden. Erik Ketting heeft dit deel van de estafette het stokje meegenomen. Eén van de bestemmingen was de Gamandervallei. Er waren 19 mensen op de excursie afgekomen. Erik leidde ons door de bos- en plantenrijke delen van de Duinen van Oostvoorne ten westen van de Tenellaplas. Even een kleine greep uit de grote collectie van waargenomen soorten: reuze zwenkgras, glad parelzaad, vlasbekje, aardbeiklaver, grote wederik, stijve ogentroost en natuurlijk werd ons met trots het teer guichelheil of *Anagallis tenella* getoond. De meeste tijd werd op de open vlakke vertoefd. Natuurlijk staan daar ook de meeste planten die daar goed te bewonderen zijn. Op veel plaatsen stond leverkruid, ook koninginnenkruid genoemd. De laag aan de grond groeiende plant het zilverschoon vind ik zelf altijd mooi om te zien. De naam doet de plant eer aan. Op veel plaatsen stond hij te pronken tussen al het andere schoon. Tot slot moet natuurlijk verklapt worden dat de moerasgamander ook is gevonden. Met topspeurders als Erik en Theo Hagendoorn is dat ook niet zo moeilijk. Er stonden er in de Gamandervallei best wel veel, maar ze vielen niet direct op, dus voorzichtigheid was geboden.

Tussen de plantenweelde door werden er ook nog een paar paddenstoelensoorten aangetroffen. Eén hiervan was niet de minste, namelijk een grote parasolzwam, mogelijk zelfs een soortgenoot, maar dat laat ik even in het midden.

Na een korte eetpauze, stond ons de volgende rondleiding te wachten in het gebied De Duintjes.

Jan Blasman heeft ons de wonderen van de libellenwereld laten zien en Ria Mellegers en Wim Prins hadden de eer om ons over de vlinders te vertellen. De groep was lekker groot (27 mensen). Vanwege het instabiele weer waren net als vorig jaar de verwachtingen laag. Toch hadden de excursieleden niet te klagen. Er vloog nog best veel rond. Jan wist met een behendige zwaai met zijn net de libellen en juffers veilig te vangen en te tonen. Met mooie foto's en enkele tekeningen heeft hij details laten zien waarop we bij de specifieke soorten moesten letten. Met een verrekijker hebben we zo bijvoorbeeld naar een paddenstoeltje op de rug van een juffer gekeken, zodat we dan zeker wisten dat het om een watersnuffel ging. Er gaat dan een wereld voor je open. Zo hebben we naar diverse soorten gekeken, zoals drie soorten heidelibellen. Hoe het met de snorretjes zit, ben ik inmiddels kwijt, maar daar hebben we Jan en Hugo van der Slot voor. Verder zijn onder andere nog een bruine winterjuffer, kleine roodoogjuffer, grote keizerlibel, en een soort die ik zelf erg mooi vind, namelijk de gewone oeverlibel, gezien.

Net als de libellen hebben we ook van de vlinders 11 soorten ontdekt. Helaas waren de vlinders moeilijker te vinden. Ria en Wim hebben hun uiterste best gedaan om de gasten te vermaken met mooi exemplaren. De bekende soorten als bontzandoogje, kleine vuurvliinder, gehakelde aurelia en atalanta lukte bij de meeste nog wel, maar soorten als icarusblauwtje, hooibeestje en bruin zandoogje vergden zich wel enig onderricht. Vlinders zijn en blijven lastig, ze zitten haast niet stil en zijn kwetsbaar, dus voorzichtigheid is geboden.

Als vreemde eend in de bijt werd een nachtvliinder, de huismoeder, ontdekt en uiteindelijk hebben we ook nog een blauwvleugelsprinkhaan gezien.

De volgende excursie werd geleid door Tanja Eisvogel en Wim van de Hoonaard. Deze stond in het teken van waterbeestjes met als locatie het Pitje van Jan van Louis. Er was een amateur cameraman aanwezig die een korte film van deze activiteit op Youtube heeft geplaatst. (<http://www.youtube.com/watch?v=IkaYMLCfPG0>).

De excursie liet ons kennismaken met de weelderige onderwaterwereld van de poeltjes in de Duinen van Voorne. Er was een zeer goede opkomst (18 mensen). Tanja en Wim hadden veel schepnetjes en bakken meegenomen. In deze bakken zou de beestenboel gedetermineerd

worden. Allemaal zijn we driftig aan het scheppen gegaan en de vangsten mochten we in de plastic bakken deponeren. Er kwamen verrassende vangsten boven water. De meest bizarre vangst vond ik zelf de staafwants. Dit in mijn ogen grote en bijzondere waterdier deed erg veel denken aan een wandelende tak. Deze tak was alleen bruin en had net iets meer kop, kont en in verhouding een iets dikker lijf. In dezelfde bak als de wants zat ook een waterschorpioen. Ook dit gaf mij een vreemd gevoel en ik vroeg mijzelf af of ik nog wel in 's landswateren wilde zwemmen.

Er werden verder vele kleine waterdiertjes gevangen. Even een greep uit de "emmer": hertenlarven, bootsmannetjes, schaatsenrijders, 3 groene kikkers, een donderkopje, veel waterroofkevers, 10 wapenvlieglarven en heel veel poelslakken. Aan de hand van een aantal determineerkaarten zijn uiteindelijk de soorten op naam gebracht. Totaal zijn er meer dan 430 beestjes gevangen, verdeeld over 17 soorten en dan zijn de aantallen van 3 andere soorten (kleine bootzman, éénoogkreeft en watervlo) vanwege de grote hoeveelheid niet eens geteld.

excursie

De dag verstreek ongemerkt, omdat er eigenlijk zoveel te zien was dat men de tijd bijna zou vergeten. Het was inmiddels al weer tijd geworden om een maaltijd te nuttigen. Een lekker hapje van de Chinees werd dankbaar genuttigd in het bezoekerscentrum.

We zijn langzaam aangekomen aan het einde van de dag. Er staan toch nog drie excursies gepland.

Een handje vol mensen heeft de hele dag volbracht en is vast beraden om ook deze laatste drie excursies nog mee te maken.

Jan Alewijn liep samen met zijn maat Kees Rosmolen de tweede controleronde van de muisvriendelijke inloopvallen. Dit keer waren er iets meer deelnemers (16). Vakkundig werden de vallen weer geleegd en vervolgens nog voor een laatste ronde voorzien van stro en voer. Dit keer kwamen we iets minder muizen tegen. In deze ronde werden er 18 gevangen van dezelfde soorten als in de ochtend.

Stiekem is er de hele dag toch even naar vogels gekeken en is het lijstje van de ochtend verder aangevuld met onder andere kleine karekiet, huiszwaluw, boerenzwaluw, wespendiffen havik. Totaal zijn er deze dag 51 vogelsoorten waargenomen.

Het volgende deel van de estafette werd weer geleid door Jan Alewijn. De groep was dit keer echt groot, van de 28 deelnemers waren er zelfs 16 gast.

Dit keer mocht hij vertellen over vleermuizen. Dat is weer een heel andere groep dieren. Weliswaar zijn het zoogdieren, maar ze kunnen vliegen als de besten, het zijn ware luchtacrobaten. In de groep was een aantal mensen aanwezig die een batdetector mee hadden genomen. Hiermee wordt het geluid van de vleermuizen omgezet naar voor mensen hoorbaar geluid. Anders dan vorig jaar hadden we dit keer regelmatig succes. Sterker nog: het is zelfs gelukt om een foto te maken van een vleermuis in de vlucht. Noem het maar een toevalstref. De soorten die we hebben opgevangen waren dwergvleermuis (± 15) en watervleermuis (minimaal 3).

Als "hekkensluiter" verzorgde Peter Rooij samen met een aantal collega-nachtlinderaars de laatste excursie. Helaas was het vanwege het slechte en redelijk koude weer geen goede

nachtvlinderavond. Er vielen geregeld regenbuien en dat is nou net iets wat ze niet konden gebruiken. Toch zijn er nog wel leuke waarnemingen gedaan. In het gebied stonden meerdere grote witte lakens gespannen, met daarvoor een felle lamp. Dat trok uiteindelijk toch nog wel een aantal insecten aan. Hierna staan er een paar genoemd, wellicht herkent u er één: appeltak, populierenpijlstaart, dromedaris, brandvlerkvlinder, haarbos, huismoeder, schedel-drager en ons kleinste trekvlindertje uit Zuid-Europa: het koolmotje (*Plutella xylostella*). Dit motje heeft een vleugellengte van 6 tot 7,5 mm! Het is verrassend welke kleuren en patronen nachtvlinders vaak vertonen.

Uiteindelijk kunnen we dus spreken van een uitermate geslaagde dag. Veel publiek, redelijk weer en zeer veel natuurschoon. Tot de volgende keer!

Verslag excursie Spuimonding West d.d. 1 november 2014 door Theo Briggeman

Een veertig tal mensen kwam deze dag af op een excursie naar één van de nieuwste natuurgebieden op Voorne-Putten, de Spuimonding West. De omstandigheden waren ideaal: zonnig met een temperatuur van 18 graden Celsius. Naar later bleek de warmste 1 november ooit in Nederland gemeten.

Onder leiding van Peter Vermaas wandelde de groep een uur of drie rond het 135 ha grote gebied, gecreëerd in het kader van het project "Delta Natuur" en door Peter Ganzenboom nog uitvoerig beschreven in de editie van ons tijdschrift *In de Branding* van november 2014. Het gebied staat garant voor grote groepen watervogels, steltlopers en ganzen.

Honderden grauwe ganzen en kuifeenden dobberden op het water, terwijl een veertiental jonge lepelaars nog naar voedsel zocht op de plas voor ons. Late lepelaars dus, die normaal gesproken al lang naar Spanje of Noord-Afrika zijn vertrokken, maar door het extreem mooie weer nog waren blijven hangen. Langs de oevers trokken een tapuit, grote gele kwikstaart en roodborsttapuit de aandacht, maar ook de vele nog langstreckende oranje luzernevlinders vielen op. Aan de kant van het Spui werden we verrast door veel plots opvliegende watersnippen en de nog zingende cetti's zangers. Veel discussie leverde een in de verte zittende, goeddeels witte, "buiserd" op, of was het toch een visarend? Uiteindelijk hielden we het op een visarend, ofschoon er met zekerheid ook een paar andere, minder witte, buizerds werden ontwaard. Grote- en kleine zilverreigers waren ook wit, maar met meer zekerheid te determineren.

Aan het eind van de tocht graasden honderden brandganzen de daar gelegen weilanden af, waartussen een geringd exemplaar, die we net niet konden aflezen. Wellicht al een eerste gast van de Russische toendra of juist een exemplaar dat in de naburige Beningerslikken had gebroed? Je kunt ook niet alles hebben. Een fraaie excursie naar een gebied dat bij een goed beheer zich tot een nieuwe parel op ons eiland kan ontwikkelen.